

fejezetében Márairól és Körmendiről ír. Márairól nem tud semmit sem mondani, nincs hozzá ereje, Körmendit meg annyira más szemszögből ítéli meg, mint az egyre határozottabb irodalmi közvélemény, hogy e miatt megállapításainak nincs súlya.

KENYERES IMRE.

3. *Elek István: Csokonai versművészete*, Budapest, Kir. M. Egyetemi Nyomda. 8-r. 111 l.

Elek István doktori értekezése már csak tárgyválasztása miatt is figyelmet érdemel: verstani és verstörténeti kérdésekkel alig foglalkoznak doktorandusaink, pedig ezen a téren a kutatásra még sok alkalom nyílik. Szerzőnk Csokonai verselő-művészetének technikai oldalát világítja meg: strofaszerkezeteit, ritmikai sajátosságait és rímelését mutatja be, különös figyelemmel Csokonai verstani fejtegetéseire. (Itt jegyezzük meg, hogy Horváth János *Magyar ritmus, jövővény versidom* c. munkájának eredményeit termékenyebben felhasználhatta volna!) Előadása nyomán gazdagon bontakozik ki a költő formaművészete; meglepő újságokat természetesen nem várhatunk megállapításaitól, azonban elemzésében sok finom érzékre valló megfigyelés húzódik meg. Különösen a rímelésre vonatkozó fejezete gazdagítja a Csokonai-irodalmat. Szerzőnket stílusa és elemző-készsége egyaránt kötelezik a további munkára.

HARASZTHY GYULA.

4. *Sonkoly István: Péterfy Jenő mint műbíró*. Nagykőrös, szerző kiadása, 1937. 76 l. 8-r.

A szerző Péterfy Jenőt mint kritikust óhajtotta bemutatni. Egymásután szól zenei, színi, képzőművészeti bírálatairól, a magyar és külföldi szépirodalomra vonatkozó kritikáiról. Értekezése nem igen viszi előbbre Péterfyre vonatkozó tudásunkat, hiszen Rédey Tivadarnak csaknem 20 éve megjelent tanulmánya alaposabban beszél erről a témáról, mint szerzőnk. Nem ad mást, mint Péterfy bírálatának tartalmi ismertetéseit s a velük kapcsolatban idézhető véleményeket. Összefoglalásában helyesen szögezi le Péterfy bíráló tevékenysége jellemzéseként azt a közismert tényt, hogy sohasem tapad a külsőségekhez — bárcsak szerzőnk is eljutott volna témájával kapcsolatban erre a tudós-méltóságra! Munkájának leghasznosabb fejezete Péterfy zenekritikáinak elég részletes ismertetése.

HARASZTHY GYULA.

5. *Sporer János: Palágyi Lajos élete és költészete*, Budapest, szerző kiadása, 1937. 8-r. 63 l.

Az értekezés szerzője nehéz feladat megoldását vállalta: Palágyi Lajosnak, ennek a zsidó származású, forradalmár-szocialista költőnek a magyarságba való szellemi beolvadását akarja bemutatni. Palágyi érdekes egyéniség volt: ellentétekből, végletekből álló vérmérséklete nem engedte egy percre sem nyugodni, minden lépése, minden verse, minden megnyilvánulása útkeresés. Aki nagy igényekkel, egyoldalú, ideális lelki beállítottsággal járja a földi téreket, az nem lehet boldog: ebben az igazságban kell keresnünk a kulcsát Palágyi pesszimizmusának, forradalmiságának. A szerzőnek nincs mindig

ereje, hogy a külső megnyilvánulásokat lelki rugókra vezesse vissza, legtöbbször megelégszik a tények pusztá tudomásulvételével, s elsiklik a föltületen, nem veszi észre, ennek a — épen származása miatt — gátlásokkal terhelt egyénnek vivódásait. A tanulmány beosztását sem nevezhetjük szerencsésnek: alig tud többet adni, mint amit címe mond, Palágyi életét és művei felsorolását. Így a mű két egymással semmi szerves összefüggésben nem lévő félre esik: megismerjük Palágyi életét, és néhány jellemző mondat fényében munkásságát, majd munkáit ismét sorra veszi a szerző, most már részletes ismertetés céljából — sajnos, alig megy az ismertetésnél mélyebbre. Az olyan érzékeny lelkű, a világ külső érintéseire azonnal és fokozottan reagáló írónál, mint Palágyi, célszerűbb lett volna költői kifejlődését emberi sors történetével egybekapcsolni. Ami mégis tetszett nekünk, az az a fogás volt, hogy Sporer Palágyit plain aire-be állítva, meghúzza a vonalakat közte és kora költői között, s ezáltal sokszor újszerű képet rajzol az Adyt közvetlenül megelőző liberális-zsidó irodalomnak gyakran görcsös formakereséséről. Találón jelöli meg helyét Vajda mellett, de azt az állítását — melyet dolgozata végén, bár burkoltan, de maga is megtagad — hogy Palágyi Ady elődje volt a magyar költészetben, semmiképen sem fogadhatjuk el. Palágyi szociális forradalmár volt, de stílus, felfogás és világnézet szempontjából az Arany-hagyományokon állt, Ady ellenben irodalmi forradalmár, aki eltaszítva maga alól a hagyományos talajt, új ösvényeket taposott ki mind forma, mind felfogás, mind pedig világnézet szempontjából. Sporer nem vette észre, hogy ami kettőjükénél közös: az elégedetlen, keserű hang, különböző forrásokból táplálkozik — Palágyinál a magát alacsonyabbrendűnek érző ember hasztalan magasbavágyásából, Adynál pedig az önkínzás megdöbbentő gyönyörűségéből.

BERCZIK ÁRPÁD.

6. Lovrich Gizella: *A tárca a magyar irodalomban*, Budapest, szerző kiadása, 1937. 63 l. 8-r.

Nem túlnagy igényű, mindazonáltal érdekes összeállításban vázolja. Lovrich a tárca, a vonal alatti eszmefuttatás, novella történetét irodalmunkban. Alig van műfaj, melynek határai tágabbak, elmosódottabbak, mint épen a tárcaé. Lovrich Gizella is megkísérelte a műfaj definícióját, s egész sereg külföldi — főleg francia — meghatározásból kiindulva halad a kitűzött cél felé. De ha végigolvassuk a kis munkát, meglepődve vesszük észre, hogy a szerző a tárca szabatos, pontos meghatározásával adós maradt. Magát a műfajt a franciáktól származtatja — túlságosan ragaszkodik a tárca ama külső megjelenési formájához, hogy az ujságokban vonal alatt látja meg a napvilágot — s így elkerüli a figyelmét, hogy Német-, Francia- s Angolországban már a XVI. századtól kezdve nagy számban jelentek meg röpívek, melyek aktuális kérdéseket színes stílussal, erősen szubjektíven tárgyaltak, s azok jellemvonásai azonosak a tárca meghatározó jegyeivel. Így elég késői keltezéssel a francia Jules Janin-ben, a Dickenst megelőző Sterne Lörcinben és Heineben látja a tárca atyját. Végigmegy a magyar úttörőkön: Frankenburg Adolffon, Nagy Ignácon és Kovács Pálon s bemutatja, miképen fejlődött a magyar tárca külföldi források felhasználásával. Ugyanakkor